

Gelijk speelveld voor Nederlandse voedselinnovatie

Voorstellen Team Voedsel voor het Europees verkiezingsprogramma¹

Nederlandse boeren, bedrijven en landbouwuniversiteiten hebben de kennis en kunde om een groeiende wereldbevolking te voeden – als ze de kans krijgen.

Door de klimaatverandering zullen er langere droogtes en zwaardere regenval optreden. Er is behoefte aan gewassen die minder water nodig hebben en resistenter zijn tegen extreem weer en ziektes. Een uitdijende veeteelt verhoogt juist het risico dat ziektes overspringen van dier op mens, zoals de Mexicaanse varkensgriep en Q-koorts. De veehouderij veroorzaakt ook een (te) hoge uitstoot van ammoniak (stikstof) en methaan (een broeikasgas). De Nederlandse stikstofcrisis kan een voorbode worden van een Europese landbouwcrisis als we onze voedselproductie niet in lijn te brengen met klimaat- en natuurbescherming. Het op korte termijn terugdringen van de methaanuitstoot, daarentegen, is een van de belangrijkste bijdragen die Nederland kan leveren aan de Europese klimaatdoelen.

De Europese Unie is de juiste weg ingeslagen door een kwart van de gemeenschappelijke landbouwsubsidies te verbinden aan milieuvriendelijke landbouw en ambities te formuleren voor het verminderen van kunstmest- en pesticidengebruik. Minder intensieve landbouw is in de regel beter voor de bodem, het klimaat, de natuur en de waterkwaliteit. Maar het leidt ook tot lagere opbrengsten. Met Nederlandse innovaties, zoals kweekvlees, genetische modificatie en (precisie)fermentatie, kan alsnog voldoende, veilig en betaalbaar voedsel in Europa worden geproduceerd.

Breng kweekvlees op de Europese markt.

Kweekvlees is een veelbelovende, Nederlandse uitvinding om met minder vee, minder land, minder water en minder uitstoot vlees te produceren. Nederland subsidieert onderzoek naar kweekvlees, Italië heeft kweekvlees op voorhand verboden. Een ongelijk speelveld in Europa belemmert Nederlandse ondernemers en jaagt investeerders naar Amerika, Israël en Singapore.

- ▶ De VVD pleit voor versimpeling van de goedkeuringsprocedure bij de Europese voedsel- en warenautoriteit EFSA, zodat niet iedere aanpassing in het productieproces apart hoeft te worden goedgekeurd.
- ▶ Om te voorkomen dat kweekvlees na EFSA-goedkeuring op onwetenschappelijke gronden

¹ Deze aanbevelingen zijn tot stand gekomen met de inbreng van leden van het Thematisch Netwerk Liberaal Groen. Dit document bevat een opinie en heeft geen formele status binnen de VVD voor gebruik in beleid of bestuur. Het geeft houvast in onderlinge discussies en aanknopingspunten voor beleid in de toekomst. Publicatie 29 juni 2023 op <https://www.liberaal-groen.nl>.

door andere lidstaten wordt tegengehouden, beginnen onze Europarlementariërs, bewindslieden en de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU nu al voor markttoetreding te lobbyen.²

Versoepel regels voor genetische modificatie.

Bijna 35 procent van de groentezaden die wereldwijd wordt verhandeld, komt uit Nederland. Moderne verdelingsmethoden zijn nauwelijks meer te onderscheiden van gentechnieken waarbij het DNA van planten gericht wordt aangepast, met als voornaamste verschil dat klassieke veredeling langer duurt.

De Europese regels rond genetische modificatie zijn zo streng dat alleen grote bedrijven het toepassen op producten die op grote schaal kunnen worden verkocht, zoals zaden. De Europese Commissie heeft voorstellen gedaan om die regels te versoepelen.

- ▶ De EU houdt de strengste eisen voor genetische modificatie van voedsel ter wereld, maar we leren van de ervaringen in landen als Australië, Brazilië, Israël, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Dat geeft ook kleinere Europese bedrijven, die bijvoorbeeld gentechniek aanwenden om zuivelproducten zonder koemelk te maken (precisiefermentatie), de kans om internationaal te concurreren.

Creëer een gelijk speelveld voor voedselproducenten.

De Europese landbouw krijgt in de begrotingsperiode 2021–27 bijna 387 miljard euro subsidie. Daarvan zou 40 procent naar klimaat- en milieuvriendelijke landbouw moeten gaan, maar dat aandeel wordt in de vier grootste lidstaten niet gehaald.³ Het meeste geld, meer dan 80 procent, gaat ook nog eens naar de kwart grootste boerenbedrijven die de steun het minst nodig hebben. In dezelfde periode is 9 miljard euro subsidie beschikbaar om voedselinnovaties aan te jagen. Die innovatiesubsidies zijn tijdelijk, de landbouwsubsidies zijn permanent. Dat creëert een ongelijk speelveld.

- ▶ Subsidies kunnen nuttig zijn om prille technieken een kans te geven, maar de VVD wil bedrijven niet levenslang afhankelijk maken van staatssteun.

Door de inkomenssteun voor boeren, die aan hun bedrijfsomvang is gebonden, af te schaffen, zullen met name rundvlees en zuivel duurder worden: precies de producten met de grootste klimaat- en natuurimpact. Alternatieven, zoals cellulaire landbouw en fermentatie, worden dan – zonder subsidie – concurrerend en een ‘vleesbelasting’ (hogere btw) overbodig.

Beprijs de schadelijke uitstoot van voedselproductie.

Bedrijven in het Europese emissiehandelssysteem ETS hebben hun uitstoot van broeikasgassen met 43 procent teruggebracht. De landbouw- en voedselsector is uitgezonderd terwijl die zo’n 15 procent van de Europese uitstoot van broeikasgassen veroorzaakt; de gevolgen van ontbossing en veevoerproductie buiten de EU niet meegerekend

² Zie ook de *position paper* van Team Voedsel, *Geef de burger wat te kiezen: Kweekvlees verdient meer politiek aandacht*, oktober 2022, <https://www.liberaal-groen.nl/nieuws/geef-de-burger-wat-te-kiezen-kweekvlees-verdient-meer-politieke-aandacht/>

³ Institute for European Environmental Policy, *Environmental and climate assessments of CAP Strategic Plans: Summary of impact based on four key Member States*, april 2023, https://ieep.eu/wp-content/uploads/2023/04/Environmental-and-climate-assessments-of-CAP-Strategic-Plans_IEEP-2023.pdf

De helft is methaan: een krachtiger broeikasgas dan CO₂, maar daarmee volgens de VN ook de beste hefboom die we hebben om de opwarming van de aarde de komende kwart eeuw af te zwakken.⁴

De landbouw heeft wel als doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 40 procent terug te brengen ten opzichte van 2005; de zogenoemde verordening inzake de verdeling van inspanningen (ESR). Het Europees Milieuagentschap schat echter dat, zonder aanvullend beleid, slechts een reductie van 6 procent zal worden behaald.⁵

- ▶ Vanuit het principe 'de vervuiler betaalt' streeft de VVD naar een vorm van beprijzing van schadelijke uitstoot in de landbouw en voedselketen. Voedselproducenten die sneller verduurzamen, moeten worden beloond.

Verduurzaming van de landbouw en natuurherstel gaan hand in hand.

Om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen, is meer natuur nodig. Bijvoorbeeld om inkomend zout water op te vangen en te filteren, zoet water vast te houden, woongebieden te verkoelen en CO₂ op te slaan.

54 procent van Nederland staat in dienst van de voedselproductie. Een kwart van ons land en onze binnenwateren is natuurgebied, waaronder het IJsselmeer. De EU streeft naar 30 procent beschermd natuurgebied, en 20 procent natuurherstel, in 2030.

Onder de subdoelen van de Europese natuurherstelwet vallen het vergroten van de biodiversiteit, het vernatten van veengebieden en het halveren van het kunstmestgebruik. Om dat te bereiken, kunnen we boeren niet missen als natuurbeheerders.

- ▶ We schaffen inkomenssubsidies af, maar verschuiven de gelden naar plattelandsontwikkeling, waaruit boeren worden betaald voor de eco-diensten die zij leveren.

⁴ 'Cut methane emissions to avert global temperature rise, UN-backed study urges,' UN News, 6 mei 2021, <https://news.un.org/en/story/2021/05/1091402>

⁵ European Environment Agency, 'Greenhouse gas emissions from agriculture in Europe,' 26 oktober 2022, <https://www.eea.europa.eu/ims/greenhouse-gas-emissions-from-agriculture>